



בדרך לעמאן

עמאנה אל ברעויתו בת ה־18, תושבת עמאן, באה לרמאללה לביקור מישפחתי, ונפצעה כאשר נורתה על ידי חיילי צה"ל. עמאנה טוענת כי לא הפגינה, אלא הלכה לכיוון בית-העירייה.

בגובה הלב

נפצעה עיישה אל ברעויתו, שליוותה את בת־דודתה לבית העירייה על מנת להוציא רשיון יציאה לעמאן. מקום מגוריה, לדבריה לא הפגינה כלל. היא הלכה לתומה עם בת־הדודה והחיילים ירו בה.

רמאללה, שלמד ארכיטקטורה ביוגוסלביה, הממשל אומר שבנתי את הבית בכספים שקיבלתי מאש"ף" הוא אומר, "האמת היא שבנתי אותו בכספים שהוריישה לי אמי".

אסור לאסוף אשפה



ט אויב היה ראשי-העירייה שניצל לפני שנתיים מההתנשקות בראשי הערים בגדה, כעת הוא יושב בחדרי האורחים מוקף בחברי מועצת-העיר שלו. שני ילדיו לידו. הוא מעשן מקטרת. "כשהוציאו אותי מבית-העירייה, לא הירי שו לי להוציא אפילו את עיתון-הבוקר שלי. רק את המקטרת. באו עשרה קצינים, וכמאה חיילים הקיפו את בית-העירייה, הורידו אותי במדרגות, ואמרו לי: לך הביתה. יחד עם הקצינים היה סגן-אלוף יוסף בריכובא שהכרתי אותו כששירת בממשל. אנחנו מכנים אותו מוריס. בי זמנו יצר קשרים טובים עם האנשים כאן. לכן הם מינו אות כראש המועצה הקרואה".

אני שואלת את טאויל למה בחרו דווקא בו מבין כל ראשי הערים. מדוע הדיחו אותו ראשון? הוא משיב: "אולי מפני שעיריית אל-בירה היא עירייה למופת, והם היו מקומים לצעד הפגנה. אולי מפני שאני היחיד שניצל מההתנשקות בראשי הערים, והם פחדו שאם ידחו תחילה את שכנה או חלף, קטועי-הרגליים, ההדחת תעורה התנגדות עצומה מצד האזרחים, מה קדם להצתה?"

"ביום שבו קיבל מילסון את תפקידו, החלטנו להחרים אותו. כל ראשי-הערים בגדה החליטו שלא להיפגש איתו. הוא שמע על ההחלטה הכתובה, כי שלחנו למימשל העתק ממנה. אני מאמין כי פעולת-ההדחה היא פעולה מאוד לא-מחוכמת של מילסון, מכיוון שחמש דקות אחרי שעזבתי את העירייה נגעלו כל ה־110 חנויות ופרצה שביתה ספונטנית. השביתה חזקה. לא יצליחו לשבור אותה".

על דעת כל תושבי אל-בירה התקבלה החלטה שלא לבוא במשאומתן עם פקיד מילסון, שהשתלט על בית-העירייה. 110 עובדי-העירייה, שקיבלו צווי-ריתוק, הפרו את הצוים, והם שובתים. הם מוכנים לשבת בבית-הסוהר, ויבלבד שלא לשחף פעולה עם אנשי מילסון.

"אנחנו מנסים לתפקד מבלי להזקק לשירותיו של מילסון".
צעירים התנדבו לאסוף את האשפה ולשרוף אותה בתוך בורות. אנשי-הצבא באו לחקור ולקחו מהם את תעודות-הזהות. "כל ההדחה שלי נעשתה כמו הפיכה צבאית", אומר ראשי-העירייה בקולו ה־תרבותי השקט. הם נכנסו למישרד כולם ביחד. הייתי מופתע ונתנו לי ביד את (המשך בעמוד 74)



מכה ליד הקבר

רוקאיה חמד, אחותו בת ה־20 של הילד מוחמד חמד, שנהרג על ידי חיילי צה"ל, שוכבת בבית החולים ברמאללה אחרי שחייל היכה בבטנה בכת של רובה, בעת שצווחה ליד קברו של אחיה. רוקאיה חמד היא בודדש הטביעי להריונה.

הם רוצים "לסגור את העיר". סגן-ראש העיר אסר זאת עליהם ומבקש מהם להתפור בשקט.

צעירה בת 16 אומרת: "הוא עושה שגיאה. אסור לו לאסור עליהם להפגין. הם ישנאו אותנו ביגלל זה". היא ממהרת לדרוף אחרי הצעירים ומשכנעת אותם להפך את הוראותיו של סגן-ראשי-העיר, משכנעת קבוצת-נשים לארגן הפגנה, משכנעת בעלי-חנויות לסגור את חנויותיהם. תלמידת-תיכון במכנסי גינס וחולצה הדר קה, גוף חטוב, מתערבת בין הגברים, מחלקת להם פקודות. אין זו הערביה המסורתית, המסתרת מאחורי הרעלה. והיא ערביה מסוג חדש. דור צעיר ושונה צומח בגדה, דור המפתח לעצמו לאט לאט אורח-חיים מודרני, דור בעל דרך מחשבה עצמאית. דור גאה.

בשיתה יותר אינטימית מודים הצעירים כי שביתה הממושכת והמוצלחת של ה־דרוזים בגולן השפיעה עליהם ודירבנה אותם. הדרוזים תמיד נחשבו לנחותים בעיני המוסלמים, והצלחתה הבלתי-מעוררת של שביתה הממושכת הבישה את תושבי הגדה. היא הנותנת להם כוח להתייחס למעמד שביתות ובהפגנות.

ביתו של ראש עיריית אל-בירה המודת, איברהים טאויל, מלא באורחים. שוב מרגשים ספלי קפה תורכי. ממול לביתו ה־נוכחי בונה איברהים טאויל בית יפהפה, שתוכנן על ידי אדריכל פלסטיני תושב

הנוכחים אינם מופתעים. הם רגילים לשיטת-השפלה זו.

הביקור בבית-החולים קשה. יש פצועים ויש הוכחות כי הצבא אמנם ירה במפגינים ולא ברגליים. אפשר רק לקוות כי הן פצועים מגוימים. כי אם להאמין באופן מוחלט לסיפוריהם ולעדויות שנגבו, הרי שמהו חמור מאוד מתרחש ברמאללה. הצבא הישראלי מאבד מהאנשיות שלו. אשה בהריון שחייל מכה בבטנה; שתי צעירות הנורות ליד בית-החזה שלהן כשהן הולכות ברחוב; צבא המאלץ אב לחפור קבר לבנו; צעירים המבריחים פצוע דרך ההרים מכיוון שהצבא אסר עליהם להביאו לבית-החולים — סיפורים מועזים, בלתי אנושיים. האם זה מה שקורה לצבא-ההגנה לישראל?

מנהיגה

בת 16



מ גיעה שמועה כי ליד בית סגן-ראש העיר מתארגנת הפגנה. אנחנו ממהרים לשם. מעט צעירים סובבים את הבית ומנסים לארגן הפגנה. סגן-ראשי-העיר מורה להם להתפור. הקונסולים הזרים מתחילים להגיע כדי להיפגש עם כרים חלף. ראשון מגיע הקונסול הבלגי. הצעירים רוצים להפגין ליד הבית בעת ביקור הקונסולים הזרים,

"הצבא לא הזהיר אותנו. החיילים ירו באוויר, אלא בנו. הם הרביצו לנשים, סחבו אותם. כשאברהים חסאן נפצע, רצינו לקחת אותו לבית-החולים. הם לא נתנו לנו. סחבו אותו על הגב שני קילומטרים דרך ההרים. עד שהגענו לבית-החולים.

"אני לא פוחד לדבר. כולם פה לא פוחדים לדבר. כי המשל הצבאי, סרן יוסף, בא לבית-החולים ולקח לכולנו את תעודות-הזהות. אחר-כך הם באו לכפר וחקרו איך הגיעו איברהים לבית-החולים."

הסיפורים קלזוזים. אחד אחר מבקש לספר מה אירע לגופת הילד שמת: "המישפחה חטפה את גופת הילד מבית-החולים, וברחה את הגופה לכפר. זה נודע לצבא. החיילים התחילו לתקוף את המיסגד שבו נערכה התפילה, לקחו את גופת הילד ורצו לקבור אותה ב־3 בלילה.

"אנשי הכפר יצאו מהבתים. החיילים הפחידו אותם שהם יכו אותם ויהרגו אותם. אם יגעו בגופת הילד.

המישפחה ואנשי-הכפר לא איפשרו לי צבא לקבור את הילד. הצבא בא תמיד באמצע הלילה, ורוצה לקבור את המתים בשקט. כדי שההלווייה לא תהפוך ל־הפגנה.

"אחרי-כך, ב־7 בבוקר, נערך טקס הקבורה. הצבא מנע מהקברן ומהכהן הדתי לערוך את הטקס. הם הורו לאביו ולדודו של הילד לחפור בעצמם את הקבר. אחותו של הילד, שהיא בחודש השביעי להריונה, יונה זעקה. הם הכו אותה. היא מאושפוט פה בבית-החולים."

האחות, רוקאיה חמד בת ה־20, שוכבת במחלקה הגינקולוגית. אין היא זוכרת הרבה ממה שאירע. היא רק זוכרת כי אחד החיילים היכה אותה בבטנה, היא איבדה את הכרתה. היא דיממה במשך יומיים. הרופאים הורו לה מנוחה מוחלטת, ומנסים להציל את ולדה.

בחדר סמוך מאושפוט שתי צעירות. האחת, עמאנה אל-ברעוית בת-18, הגיעה לרמאללה מעמאן לביקור מישפחתי. היא מספרת כי הלכה עם בת-דודה, עיישה ברעוית גם היא בת 18, להשיג היתר יציאה חזרה לעמאן. ליד בניין המימשל התנהלה הפגנה. לדבריה ירו בה החיילים מרחק 20 מטרים. הצבא לא העביר אותה לבית-החולים. מכונית שעברה בימקרה אספה אותה ואת בת-דודתה, עיישה.

שתי הצעירות ניצלו ממוות בנס. הן נפצעו בזרוען, מרחק סנטימטרים מעטים מליבן.

על מדרגות בית-החולים עומד מוחמד סעד-אלידין, מתקן מכשירי-טלוויזיה, הי מתגורר בדרך לירושלים. לדבריו ידיתה חברות-ילדים אבנים ליד ביתו. הצבא בא ולקח אותה לחקירה. הוא מסיר את כובעיה-השקט שהוא חובש, ומראה לנו כי חלקת-ראשו הקדמית מגולחת. "זה מה שהצבא עשה לי", הוא אומר.